

Kulturvärden i en förändrad PBL - bedömning av kulturvärden

16 juni 10.00 – 12.00

Program

10.00 - 11.00

- Inledning
- Så jobbar vi - Höganäs kommun
- Hur ta sig an arbetet?
- Så jobbar vi - Tanums kommun
- Nytt metodstöd för inventering

Nästa webbseminarium: 29 september

Teknisk support: boverket@reachem.se

Paus

11.10 - 12.00

- Så jobbar vi – Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Föreskrift om särskilt värdefull
- Frågestund

Frågor? Använd fliken "Frågor och svar"

Höganäs kulturmiljöweb

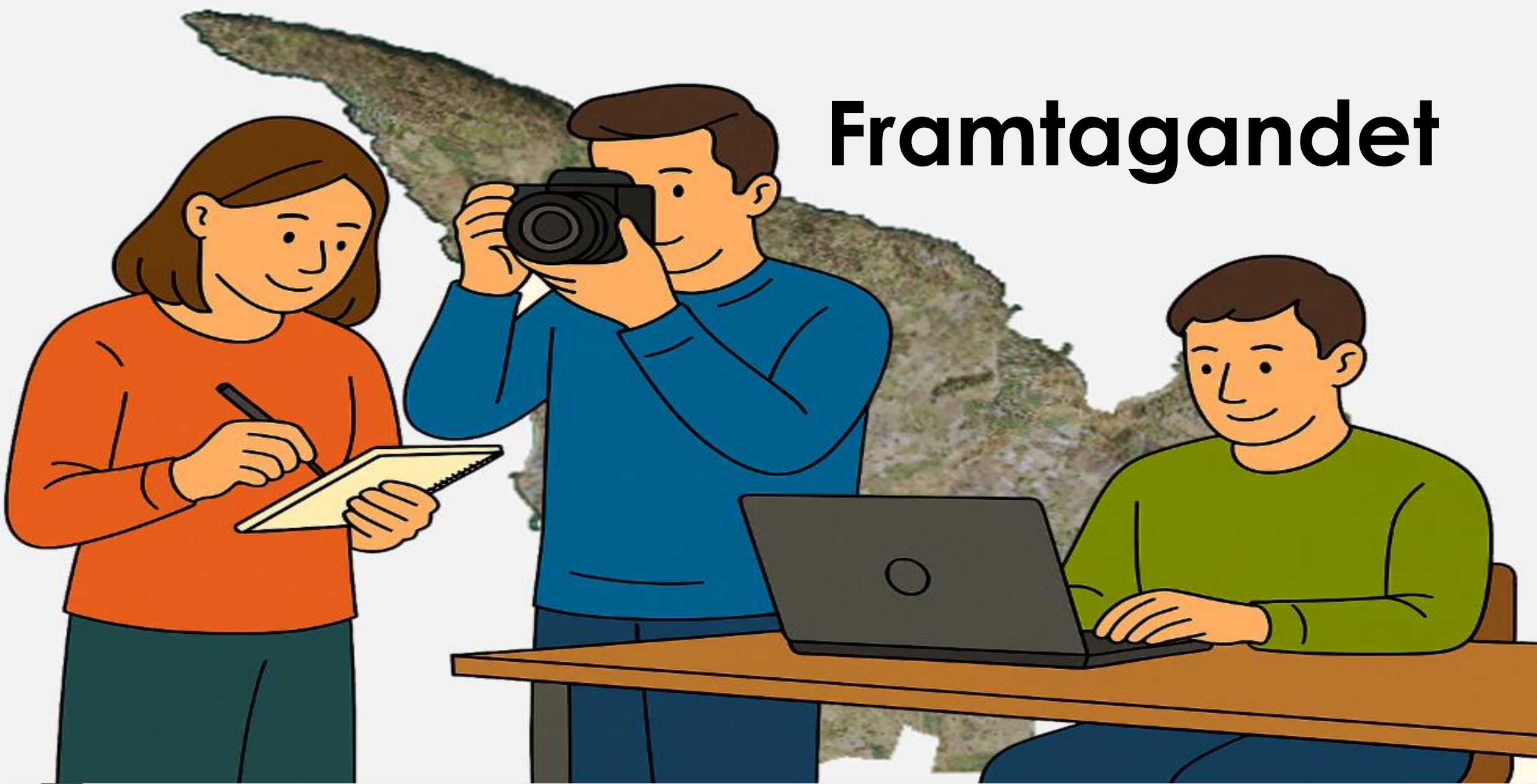
Gunilla Sandebert, stadsarkitekt
Michael Persson, GIS-samordnare
Höganäs kommun

HÖGANÄS KULTURMILJÖWEBB

HÖGANÄS - VÄL VÄRT ATT INVESTERA I

Framtagandet

HÖGANÄS - VÄL VÄRT ATT INVESTERA I

HÖGANÄS
KOMMUN

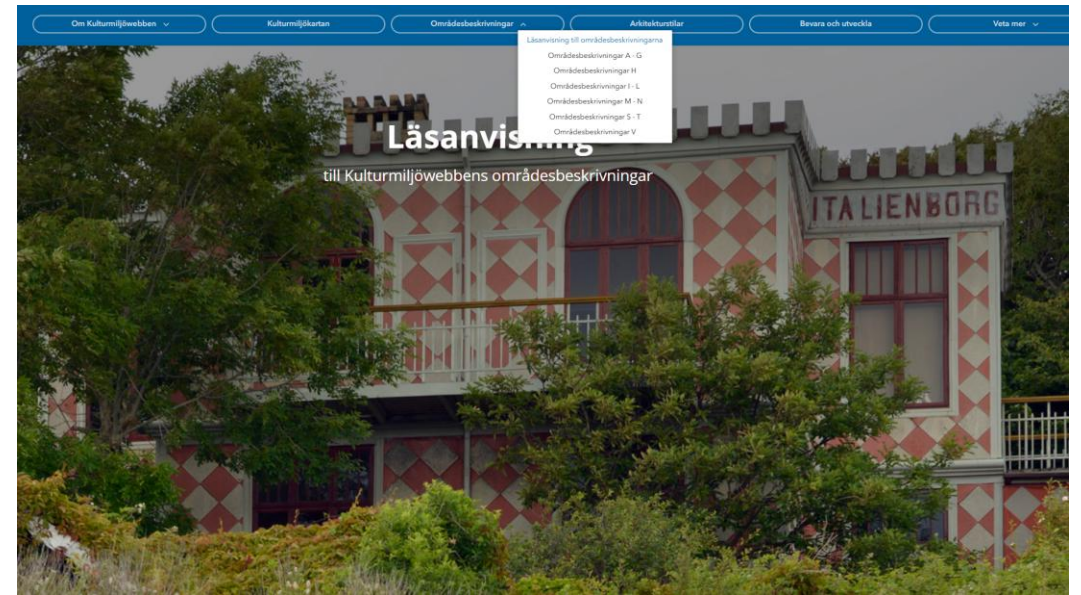
Klassificering

Färgmarkering på kulturmiljökartan	Kulturhistoriskt värde	Lagrum	Hantering
Ingen	Mindre värde	PBL 8. Kap. 17§	Generell varsamhet.
Grön	Kulturhistoriskt värdefull	PBL 8. Kap. 17§	Varsamhetsaspekten ska särskilt uppmärksammas.
Blå	Kulturhistoriskt särskilt värdefull	PBL 8. Kap. 13§	Förbud mot förvanskning.
Röd	Högsta värde	KML 3:e kap. om Byggnadsminnen och 4:e kap. om Kyrkliga kulturminnen	Förbud mot ändring i strid med skyddsföreskrifter. Ändring kräver tillstånd från länsstyrelsen.

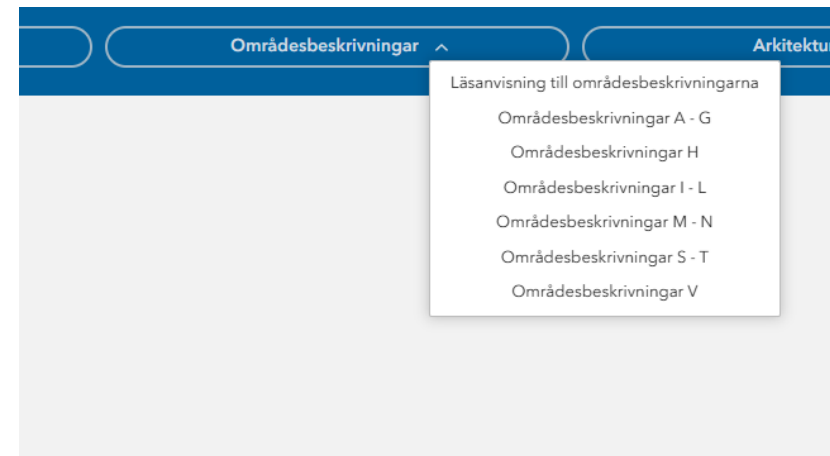
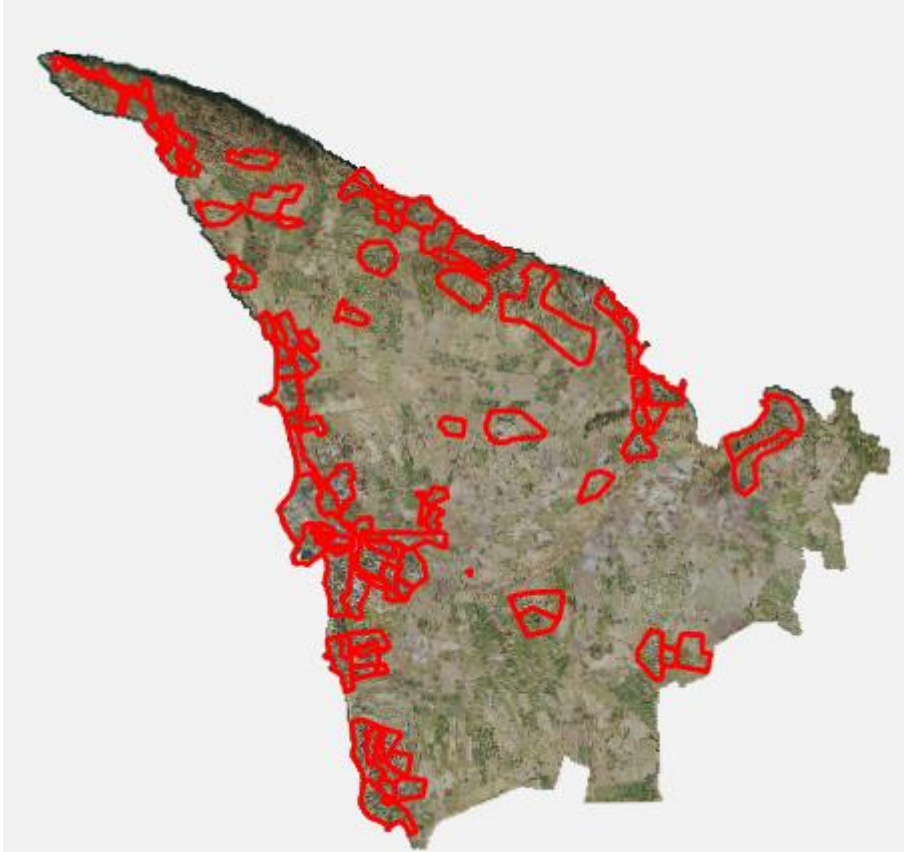
Fönster: +
 Dörr: -
 Takmaterial: +
 Skorsten: +
 Fasadmaterial: +
 Snickeridetaljer: +
 Listverk: +
 Tillbyggnad: -
 Hägnad:
 Trädgård:

Innehåll

Kulturmiljöwebben innehåller i huvudsak två delar, byggnadsinventeringar och områdesbeskrivningar

Områdesbeskrivningar

Höganäs är centralort och den största tätorten i Höganäs kommun. Höganäs var ursprungligen ett mindre fiskeläge, vars namn omnämns första gången redan 1488. År 1797 grundades Höganäsbolaget i syfte att bryta stenkol strax öster och norr om fiskeläget, vilket ledde till att bruksorten Ryd anlades kort därefter. Dessa två orter gick i slutet på 1800-talet under namnen Höganäs Nedre respektive Höganäs Övre och började växa samman i början på 1900-talet. Höganäsbolagets kol- och keramikproduktion samt tillkomsten av järnväg och hamnutbyggnad på 1800-talet var av stor betydelse för utvecklingen av Höganäs till en betydande industriort. Höganäs fick stadsrättigheter 1936 och är således Skånes yngsta stad.

Staden är omgärdad av ett öppet jordbrukslandskap i öster samt Öresund i väster. Väg 111 sträcker sig rakt igenom staden och möter väg 112 i dess norra del. Höganäs skiftar i bebyggelsekaraktär då bebyggelsen har vuxit fram under 200 års tid, med de äldsta bevarade byggnaderna från 1780-talet, men också för att Höganäs ursprungligen består av två orter som vuxit ihop. Stadens årsringar är därmed inte likt andra städer som oftast expanderat framt en punkt. Det gamla fiskeläget har en något oregelbunden och organisk karaktär, gamla Ryd har en strikt 1800-tals rutnätplan och runt detta har industriområden och villaområden uppförts. Höganäs AB:s industriområde dominerar i norr och villakvarter och egna hemsbebyggelse, i synnerhet från 1900-talets första hälft, dominerar i söder.

Höganäs område 10 - Institutionerna kring Centralgatan

BESKRIVNING:

Området ligger i den centrala delen av Höganäs och utgörs i huvudsak av bebyggelse samlad utmed Centralgatan. Institutioner som inhyses i större, friliggande byggnader som Stadshuset, Montessoriskolan, Stationshuset (se bild 1) och Brukskolan (se bild 2) ger området dess karaktär. Längst i söder finns ett mindre bostadsområde bestående av äldre villabebyggelse med putsade fasader (se bild 3). I öster finns i huvudsak modernare villa- och radhusbebyggelse som är delvis homogen och domineras av fasader i rött och gult tegel (se bild 4). I öster är även flertalet affärskvarnsamheter koncentrerade. Centralgatan kantas av trädplanteringar och i den norra delen finns ett större, långsmalt grönområde.

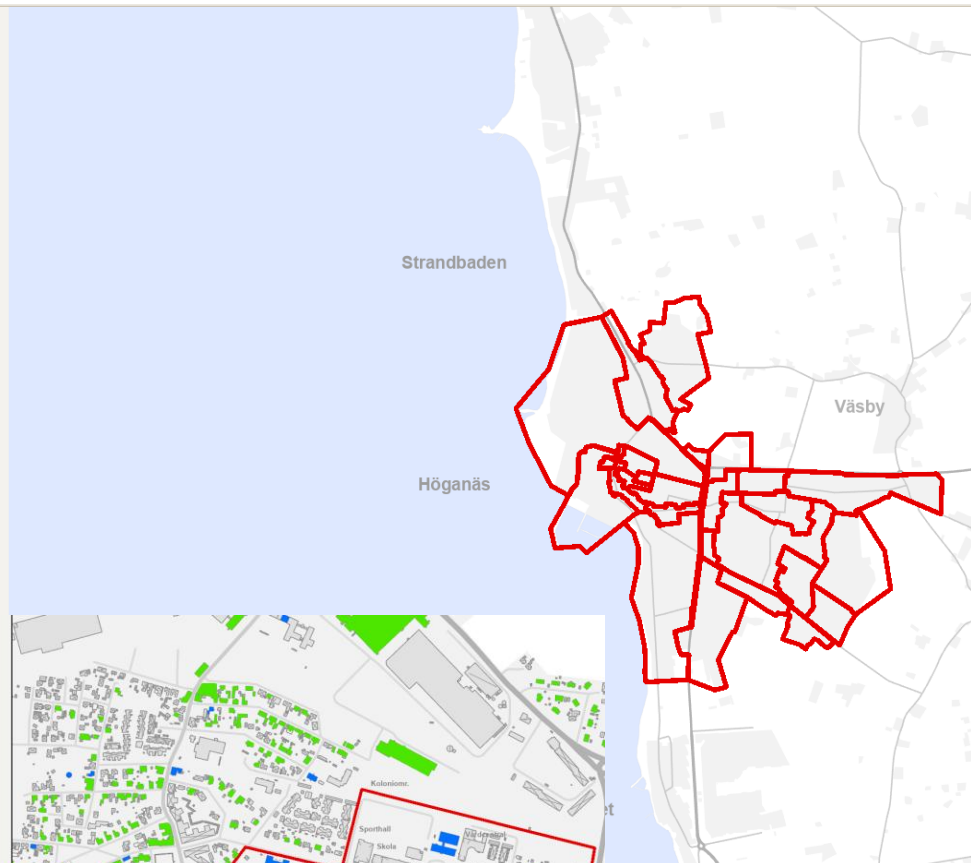
HISTORIK:

Exploateringen av området i anslutning till Kyrkplatsen var en central del i 1900-talets stora ambition att bygga samman Höganäs till en samlad stadsmiljö. I 1917-års stadsplan lägdes därför området ut och Centralgratan drogs fram. För att koppla samman Höganäs Nedre med Höganäs Övre upptäckades längs denna gata Höganäs nya järnvägsstation, ett centralt torg kallat "Centraltorget" och Bruckskolan kring 1920. På Centraltorget kom Stadshuset att uppföras 1961 och efter att järnvägsstrafiken lades ner 1972, revs bangården upp och nya bostadsområden ritades ut på 1980-talet.

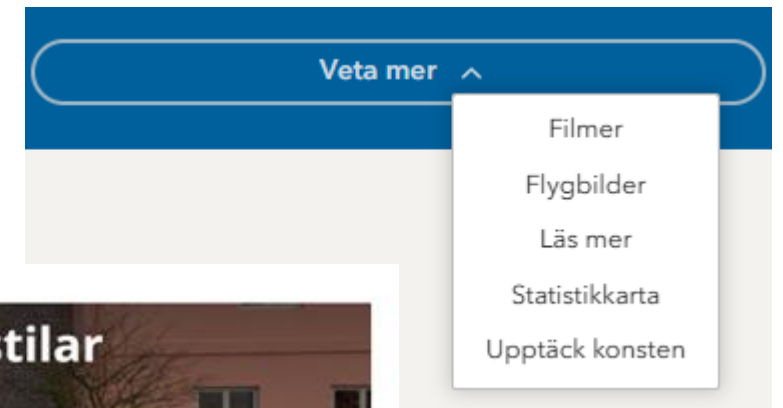
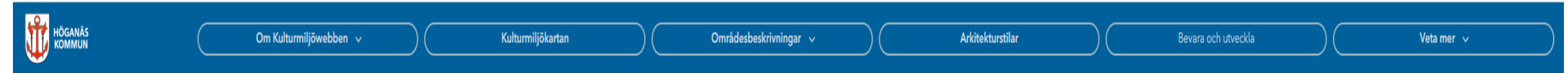
KARAKTÄRSDRAG:

Planrelaterade egenskaper

- Främst öppet byggnadssätt
- Entréridan är varierande men främst vänd mot intilliggande väg
- Byggnaderna är indragna en bit från gatan med förgård eller trädgård framför
- Flera fastigheter har kompletterande gråddyggnader eller garage
- De stora institutionsbyggnaderna är placerade utmed Centralgatan
- Centralgatan kantas av planterade och träde
- Platt- eller stensatta entrépartier och garageuppfarter
- Flera stora grönytor, skolgårdar och asfalterade parkeringsytor finns inom området
- Gastställeljud bjuvsternom framför Statshuset

Kompletterande material

GIS-uppdraget

Höganäs ansvarade för framtagande av den tekniska lösningen som bestod av:

- Hitta en metod för snabb inventering i fält.
- Ta fram en mobilapp för inventeringen.
- Ta fram en lösning för presentationen.
- I möjligaste mån skulle standardfunktionalitet användas.

Inventeringen

- ArcGIS WebAppBuilder.
- Få snabba val utifrån framtagna inventeringsmall.
- iPhone och iPad användes.

Inventeringsdatum	2019-12-06
Signatur	CT
Byggnadstyp	Affärsbyggnad/kontor
Byggnadsstil	Sekelskifte
Värderingsklass	Kulturhistoriskt värdefull
Kommentar	Fönster bevarade på byggnadens mittersta del (smala byggnadskroppen).
Fönster	-
Dörr	-
Takmaterial	+
Skorsten	+
Fasadmaterial	+
Snickeridetaljer	
Listverk	+
Tillbyggnad	-
Hägnad	
Trädgård	

Bilagor:

[image.jpg](#) X
[image.jpg](#) X
[image.jpg](#) X
[image.jpg](#) X

Presentationen

- ArcGIS StoryMaps och WebAppBuilder.
- Har senare migrerats till ArcGIS Experience Builder och nya storymaps.
- Samma presentation externt och internt.
- Informationen finns också tillgänglig i vårt interna handläggarsöd.

Levande hålla materialet

Fler filmer på gång

HÖGANÄS - VÄL VÄRT ATT INVESTERA I

HÖGANÄS
KOMMUN

Tack för oss från Höganäs

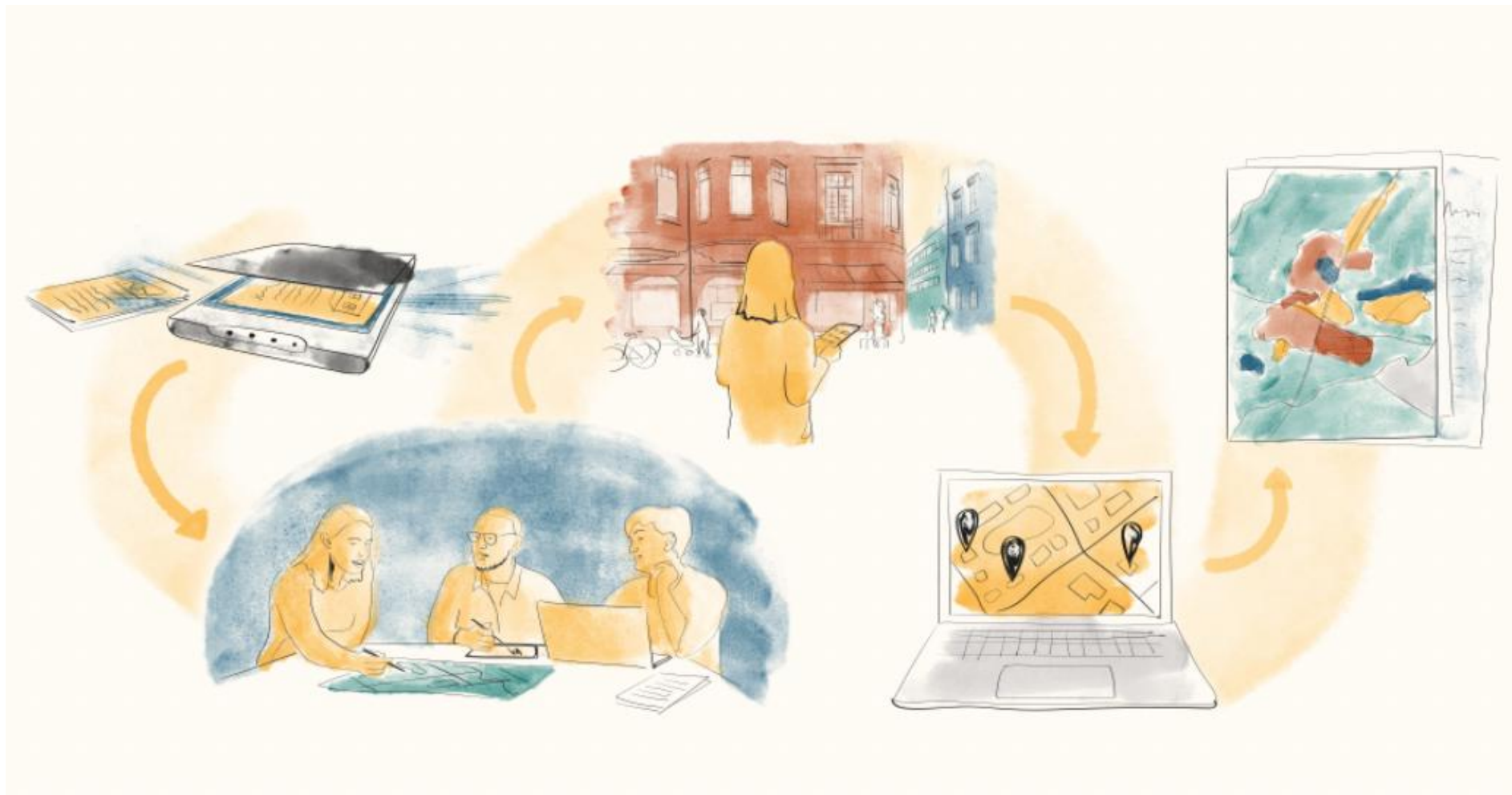
michael.persson@hoganas.se

gunilla.sandebert@hoganas.se

Hur ta sig an arbetet med att identifiera särskilt värdefulla områden och byggnader?

Anette Johansson, Boverket
Emy Lanemo, Riksantikvarieämbetet

Fem steg för att ta sig an arbetet

1. Kartlägg och aktualitetsbedöm tidigare underlag

- Bestämmelser i detaljplan eller områdesbestämmelse
- Byggnader som omfattas av kulturmiljölagens bestämmelser
- Riksintresse för kulturmiljövården
- Befintliga kulturmiljöunderlag

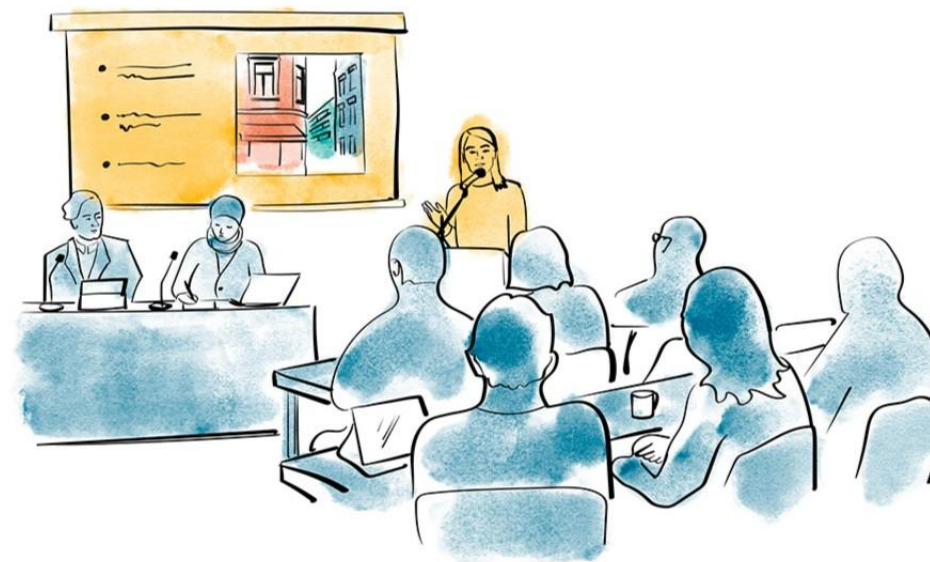
2. Säkerställ intern samsyn

- Vilka tidigare underlag och utpekanden gäller?
- Processer och rutiner där underlag saknas

3. Kommunicera externt och tillgängliggör underlag

- Omfattande undersökningsansvar läggs på byggherrarna
- Stort ansvar för kommunerna att tillgängliggöra information
- Trots bygglovsbefrielse – varsamhetskravet gäller!

4. Ta fram kompletterande kunskapsunderlag

- Vilka ytterligare kunskapsunderlag behöver tas fram?
- Prioritera att först identifiera särskilt värdefulla områden
- Bestäm syftet med underlaget – vem är användare?

5. Inarbeta ställningstaganden i översiktsplan

- Hur detaljerad ska/kan beskrivningen vara i ÖP?
- ÖP är vägledande. Beslut om lov måste göras i varje enskilt fall.
- En byggnad eller ett område kan vara värdefullt även om det inte nämns i ÖP

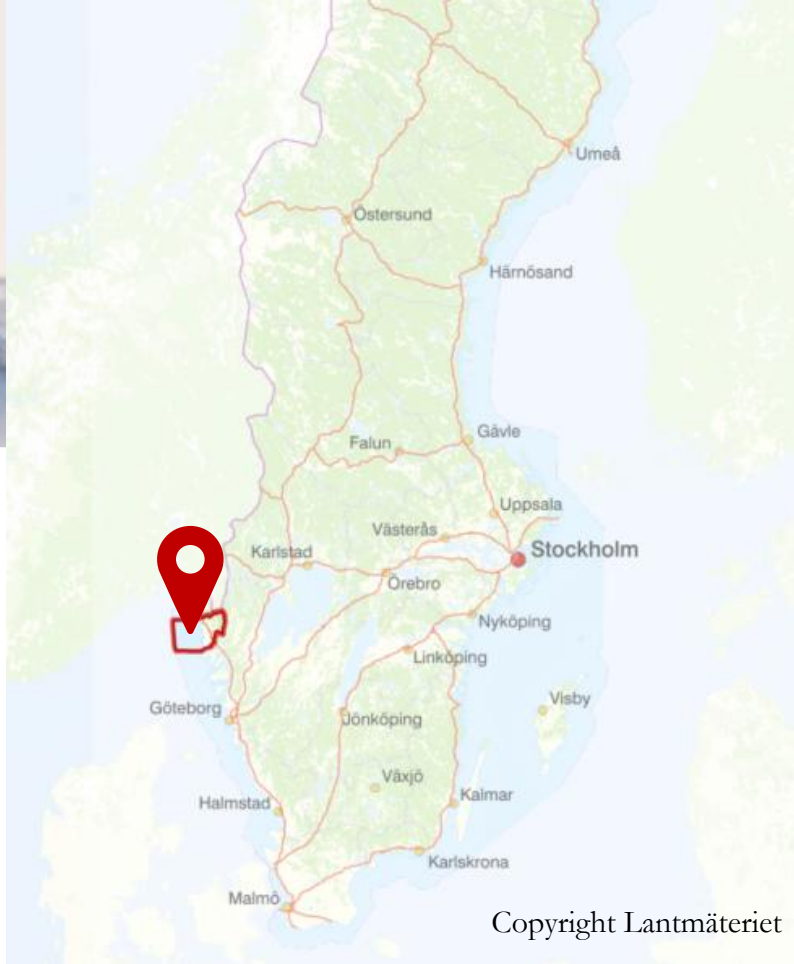

Särskilt kulturhistoriskt värde utifrån befintligt underlag

Amanda Jansson
Planarkitekt Tanums kommun

*Särskilt kulturhistoriskt
värde utifrån befintligt
underlag*

TANUMS
KOMMUN

🔍 Kartlägg och aktualitetsbedöm tidigare underlag

Unesco- Världsarv

Riksintressen

Kulturmiljöprogram -Utpekade

kulturhistorisk värdefulla miljöer

Kulturmiljöinventeringar -Utpekade

kulturhistorisk värdefull

bebyggelseområden och byggnader

Andra utpekningar: Maritima miljöer,

gårdsmiljöer, vattenanknutna

miljöer, miljöer stenindustri,

reservat, byggnadsminnen,

kyrkliga kulturminnen.

bebyggelseregistret

TANUMS
KOMMUN

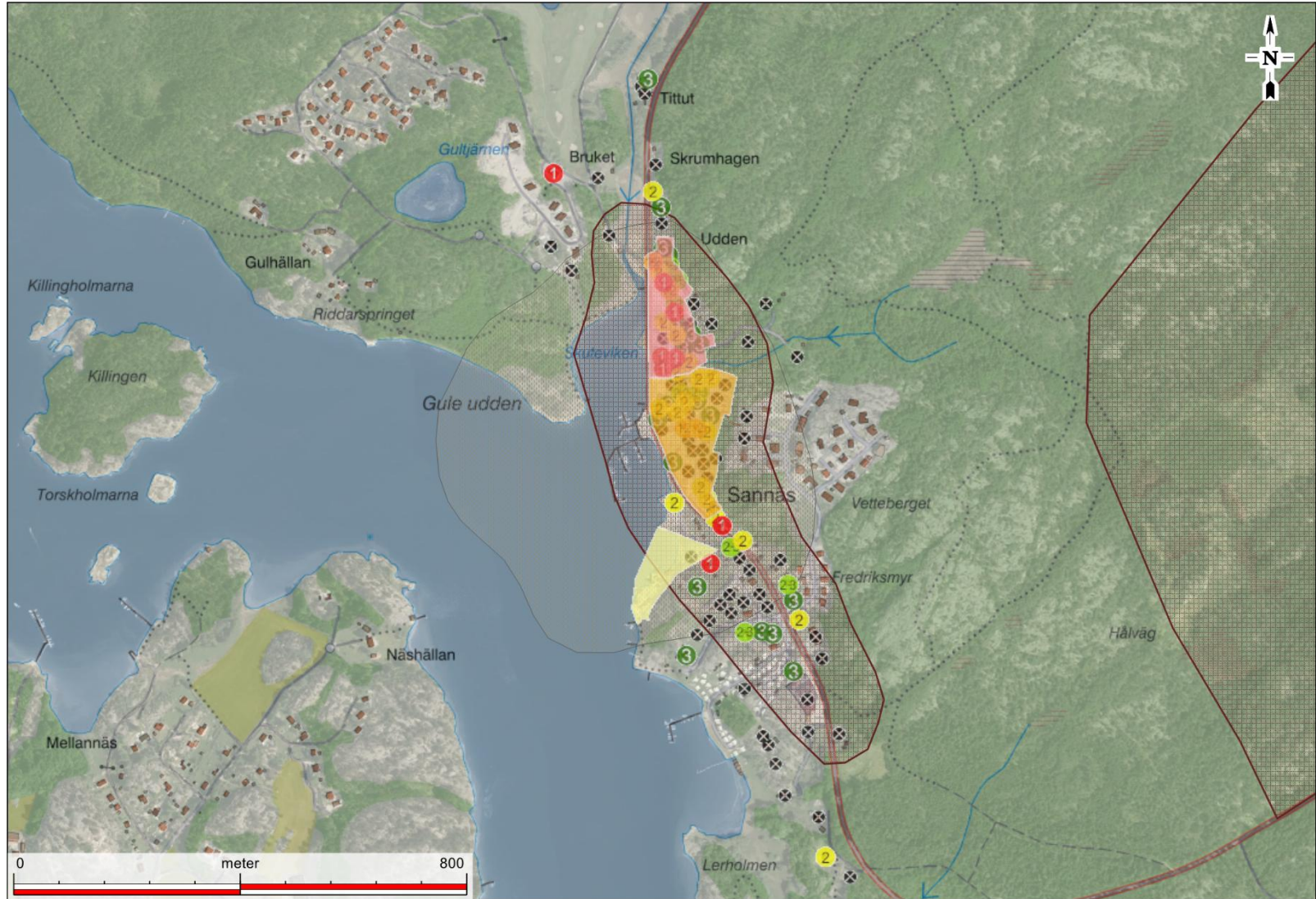
Exempel

Riksintresse- kulturmiljö

Utpekad miljö kulturmiljöprogram

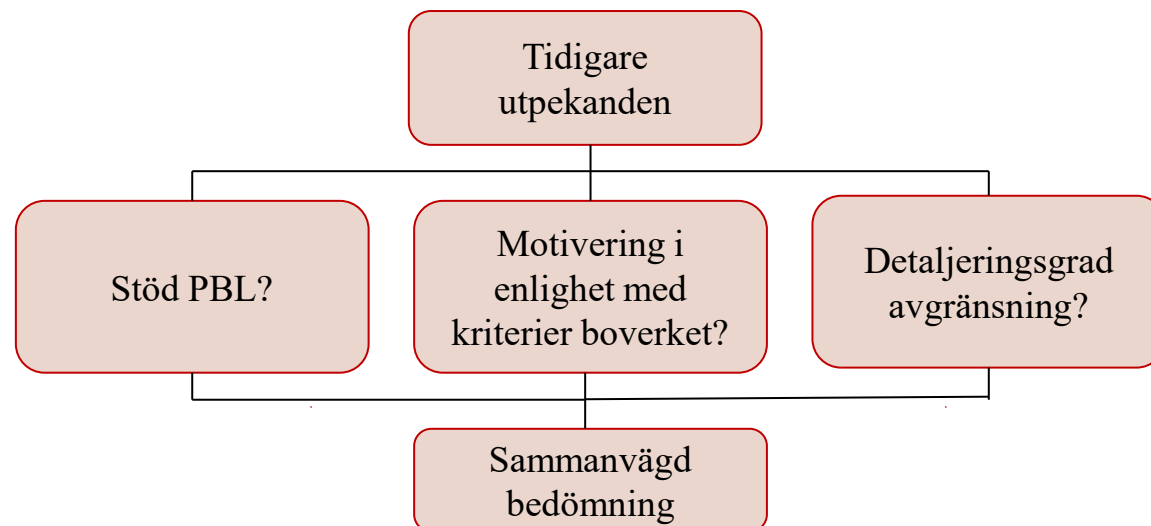
Utpekad bebyggelsemiljö inventering klass 1,2,3

Byggnader klassade 1,2,3,X

TANUMS
KOMMUN

Kartlägg och aktualitetsbedöm tidigare underlag

Sannolikt särskilt kulturhistoriskt värde (PBL 8:13):

*Kommunens bebyggelseinventeringar (områden) klass 1-2:
Kommunens bebyggelseinventeringar FÖP (områden) klass 1-2
Kommunens bebyggelseinventeringar (byggnader) klass 1-2
Kommunens bebyggelseinventeringar (Tanums världsarvsområde) byggnader uppförda innan 1920.
Byggnadsminnen
Övriga inventerade byggnader bebyggelseregistret
Byggnader uppförda innan 1920 (1930) + byggnader utan årtal
Gårdar med kulturintresse
Kommunens Kulturminnesvårdsprogram 1984*

Kulturhistoriskt värde (PBL 2:6, MB 3 kap 6§ 1 st):

*Kommunens bebyggelseinventeringar (områden) klass 3
Kommunens bebyggelseinventeringar (byggnader) klass 3
Världsarvsområdet
Riksintresse för kulturmiljö
Övriga riksintressebeskrivningar - obruten kust
Utpekade miljöer i underlag till havsplanen
Miljöer utpekade i granitindustri projektet
Fornlämningsmiljöer*

Analysera resultat och ta fram kompletterande kunskapsunderlag

- Delar av kommunen saknar eller har bristfälliga bedömning av särskilt kulturhistoriskt värde.
- Befintligt underlag lever inte upp till nya krav om redovisning i ÖP.
- Ta fram ett nytt kulturmiljöprogram som är förenligt med den nya lagstiftningen.
- Identifiera byggnader uppförda innan 1920.

TANUMS
KOMMUN

Kommunicera och tillgängliggör

Bygga och Bo

☰

☐☐☐

🔖

🏠

📱

Nybyggnadsår 1909

Bebyggelseinventering: Sannäs 3:8

Bebyggelseinventering

Kulturminnesvårdsprogram: Sannäs

MB 3 kap 6§: Kulturmiljövård : Sannäs

MB 4 kap 3§: Obruten kust: Kustområdet och skärgården i Bohuslän

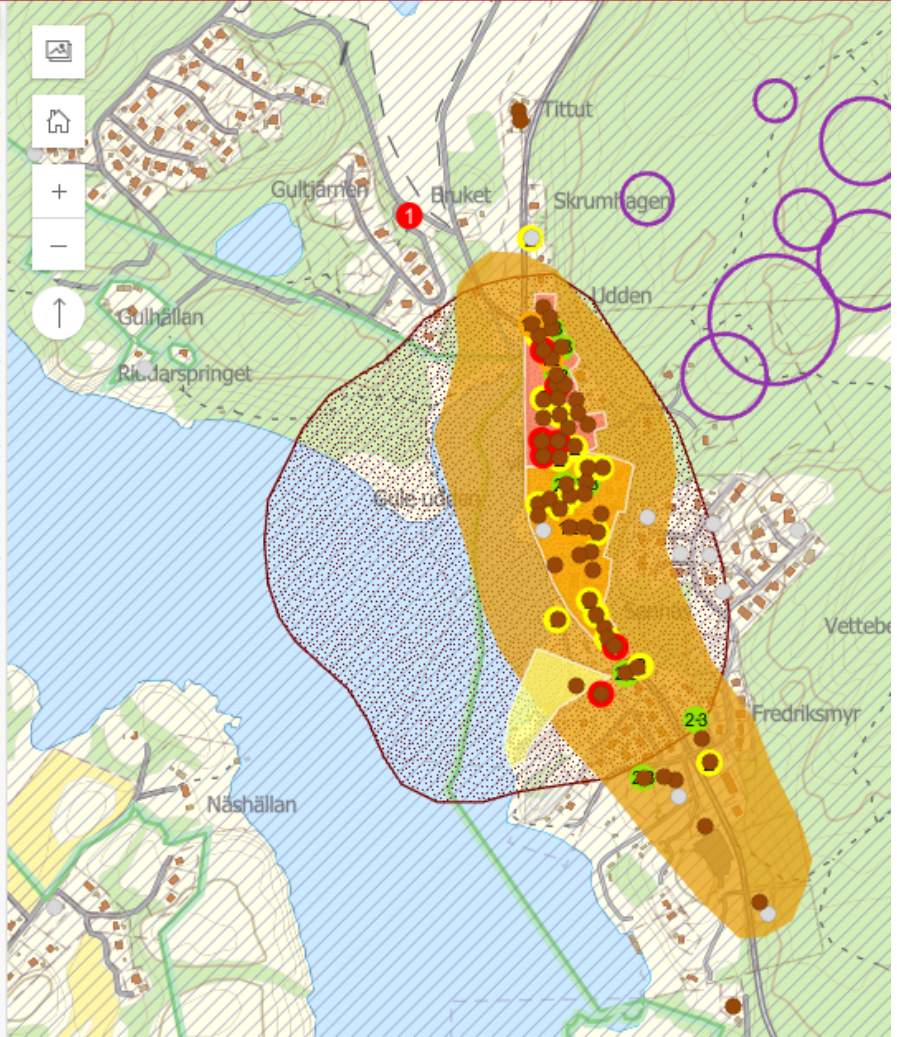
🏠

🏠

+

-

↑

TANUMS
KOMMUN

Säkerställ intern samsyn

- Kontinuerlig dialog och samsyn med bygglovshandläggarna
- Bestäm rutiner för hantering av frågor som rör kulturhistoriskt värde.
- Utbildningsinsatser, förankring och samsyn förändrad lagstiftning politik
- Dialog och samsyn med andra förvaltningar
- Dialog och samsyn utbildningsinsatser näringsliv.

VÄGLEDNING
CHECKLISTOR

TANUMS
KOMMUN

Inarbete i översiktsplan

TANUMS
KOMMUN

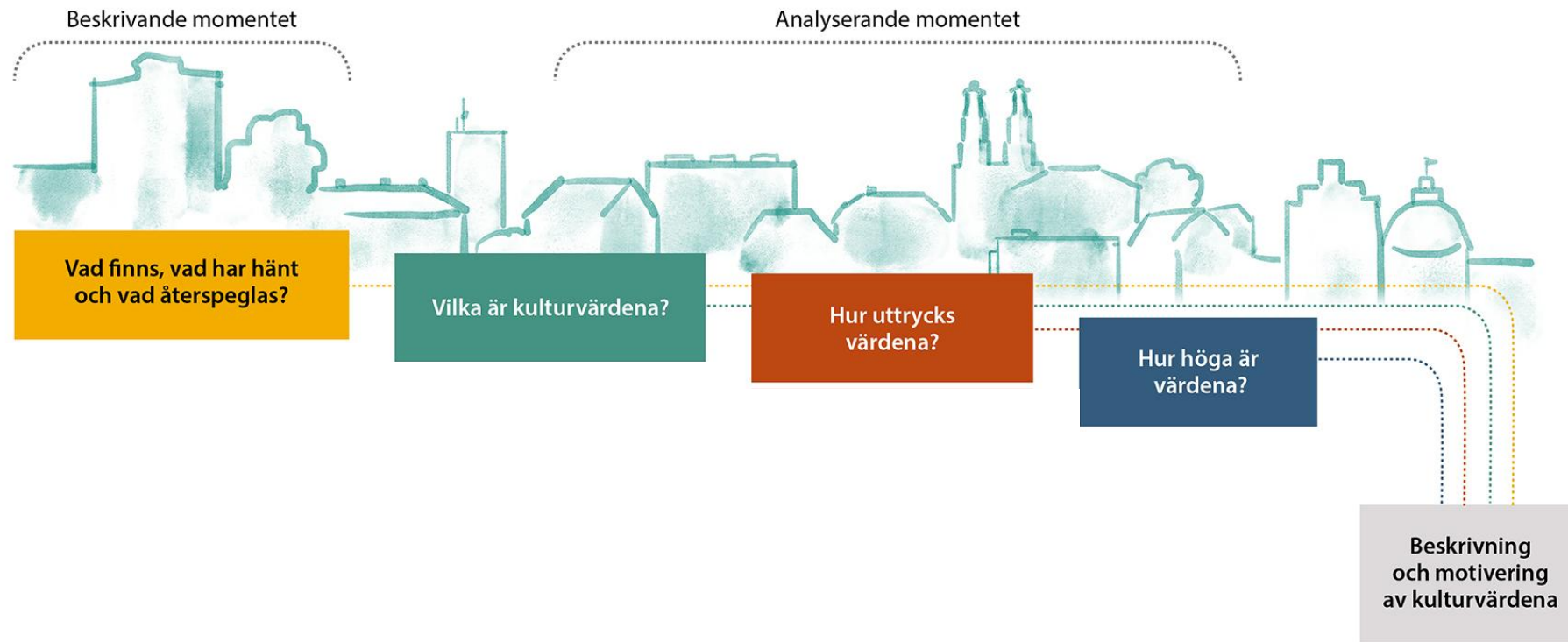
Metodstöd för inventering av bebyggelse med kulturvärden

Hanna Gelotte Fernandez, Riksantikvarieämbetet
Emy Lanemo, Riksantikvarieämbetet

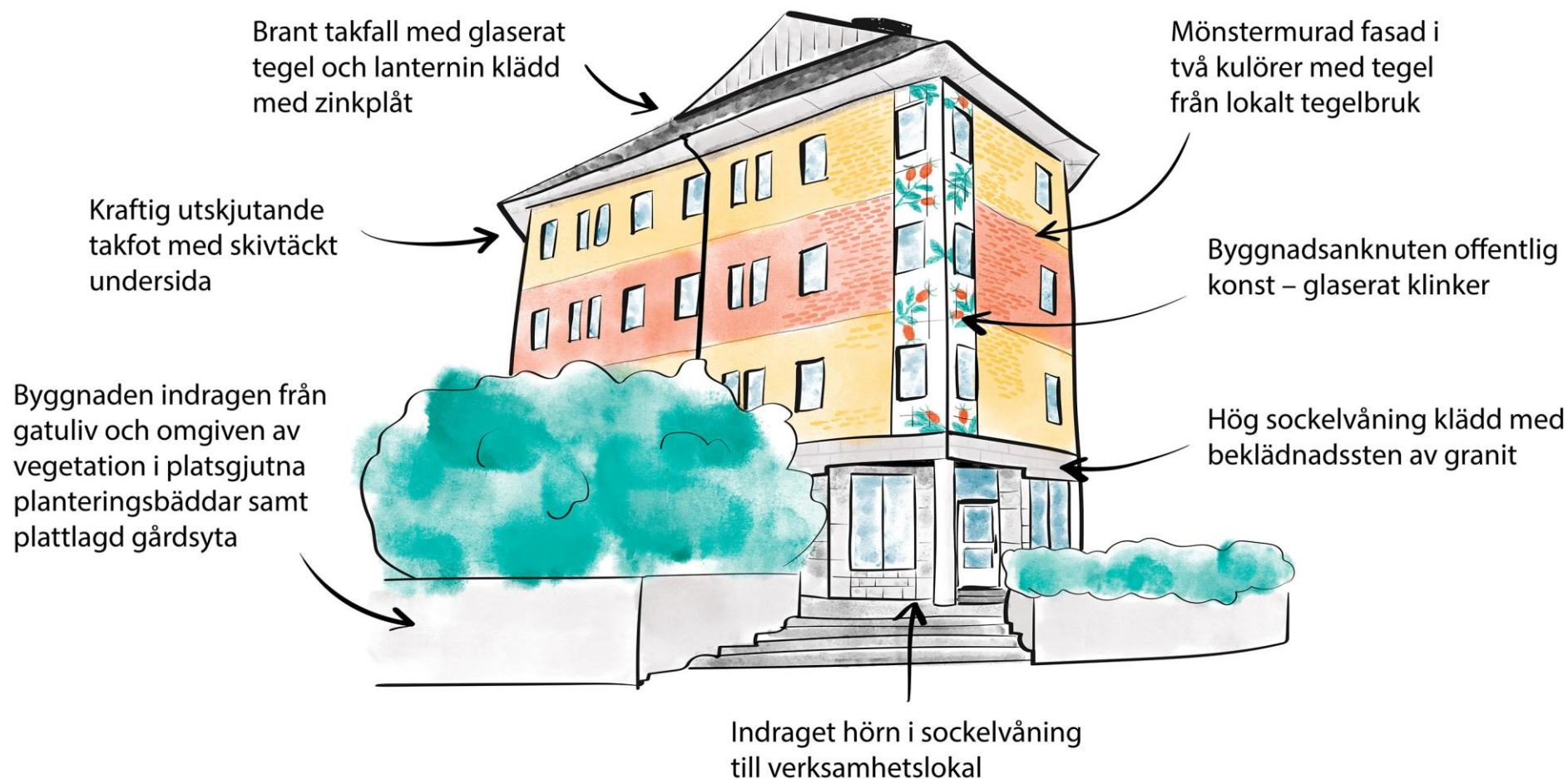
Vad är kulturvärde?

Process för beskrivning och värdering

Identifiera värdebärande egenskaper och karaktärsdrag

Graderingsskala

Höga kulturvärden

Avser byggnader där kulturvärdena är så höga att de bedöms omfattas av PBL:s förvanskningförbud.

Medelhöga kulturvärden

Avser byggnader med sådana kulturvärden att hänsyn och varsamhet om byggnadens egenskaper och karaktärsdrag särskilt behöver beaktas.

Vissa kulturvärden

Avser byggnader som har betydelse för ett områdes karaktär i sin helhet, och där hänsyn och varsamhet främst behöver tas till byggnadens miljömässiga egenskaper och karaktärsdrag.

Bebyggelseområde med höga kulturvärden

Bebyggelseområdet förmedlar särskilt väl en bred historisk förståelse om tidigare samhällsförhållanden och/eller stadsbyggnads- och arkitektoniska ideal, eller utmärks av en hög ambitionsnivå i arkitektonisk gestaltning.

Utöver detta kan bebyggelseområdet ha en stor betydelse i stads- eller landskapsbilden och/eller tillmätas stor betydelse i sitt lokala sammanhang. Bebyggelseområdet kan vara en tydlig tidsmarkör och präglas av homogenitet eller bestå av olika delar som har tillkommit under en längre tidsperiod.

Anpassa inventeringen efter syfte och behov

Byggår	1931
Ursprungligt ändamål	Bostadshus - Villa
Gradering	Höga kulturvärden
Värdebärande karaktärsdrag	Volym: ✓ Fasad: ✓ Dörr: X Fönster: ✓ Takform: ✓

Byggår	1931
Ursprungligt ändamål	Bostadshus - Villa
Gradering	Höga kulturvärden
Värdebärande karaktärsdrag	Villabyggnadens ursprungliga storlek och volym, det platta taket och pulpettakets över entrépartiet. Den fristående garagebyggnaden med pulpettak och stående träpanel [...]

Tack!

Hanna.gelotte.fernandez@raa.se
Emy.lanemo@raa.se

Paus

Översiktlig bebyggelseinventering med mobilt GIS

Mattias Sörensen
Enhetschef, Länsstyrelsen i Jönköpings län

Översiktlig bebyggelseinventering med mobilt GIS

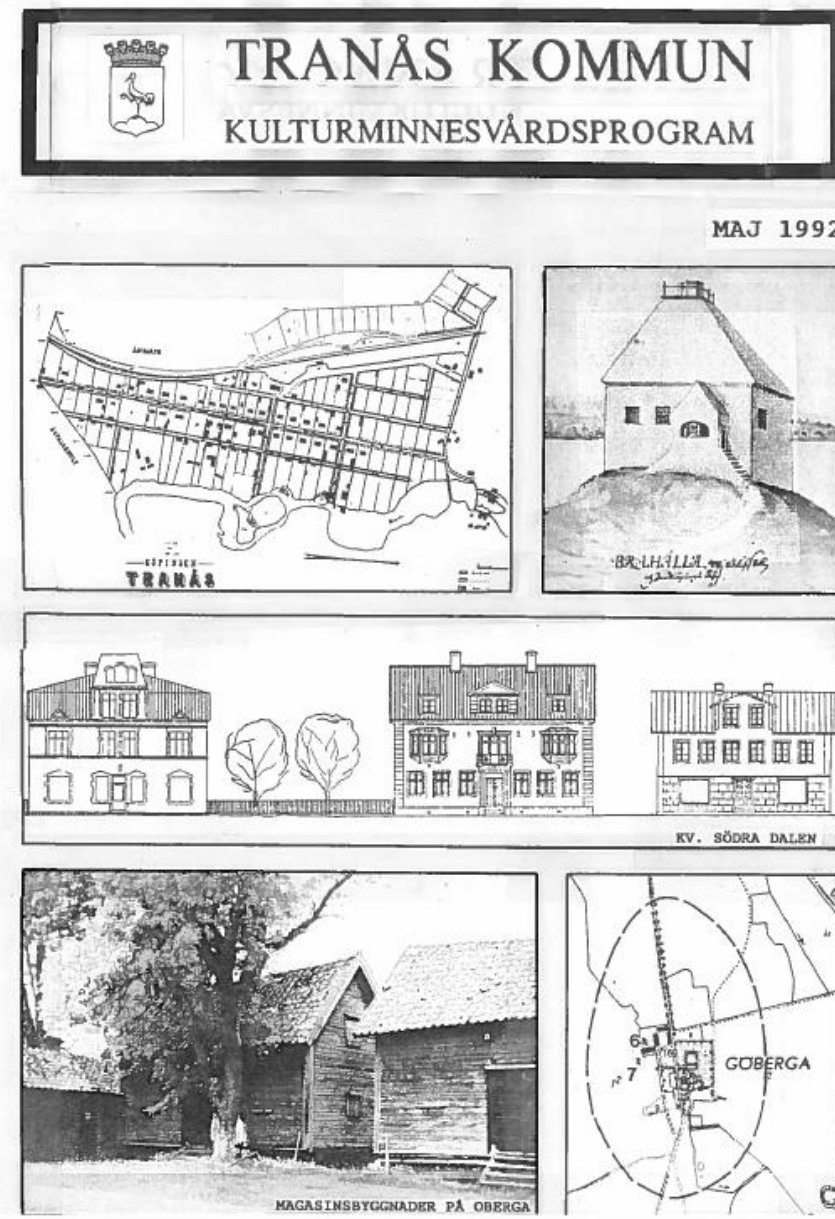
ÖBI-F

Länsstyrelsen
Jönköpings län

Varför tog vi fram inventeringsverktyget?

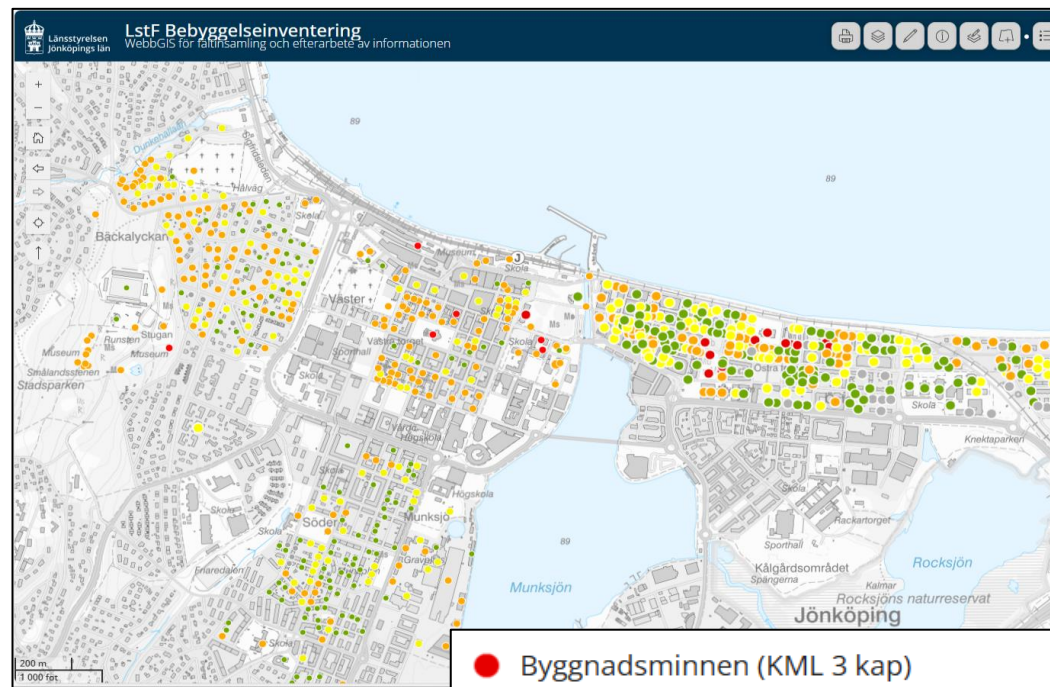
- Ålderstigna underlag
- Dyr prislapp för nya heltäckande underlag
- Vilken typ av underlag ger mest pang för pengarna?

Länsstyrelsen
Jönköpings län

Inventeringsmetodens uppbyggnad

- Bedömning utifrån styrda valfrågor
- Små möjligheter till fritext
- Bedömningskriterier utifrån PBL
- Kartbilden ger svaret

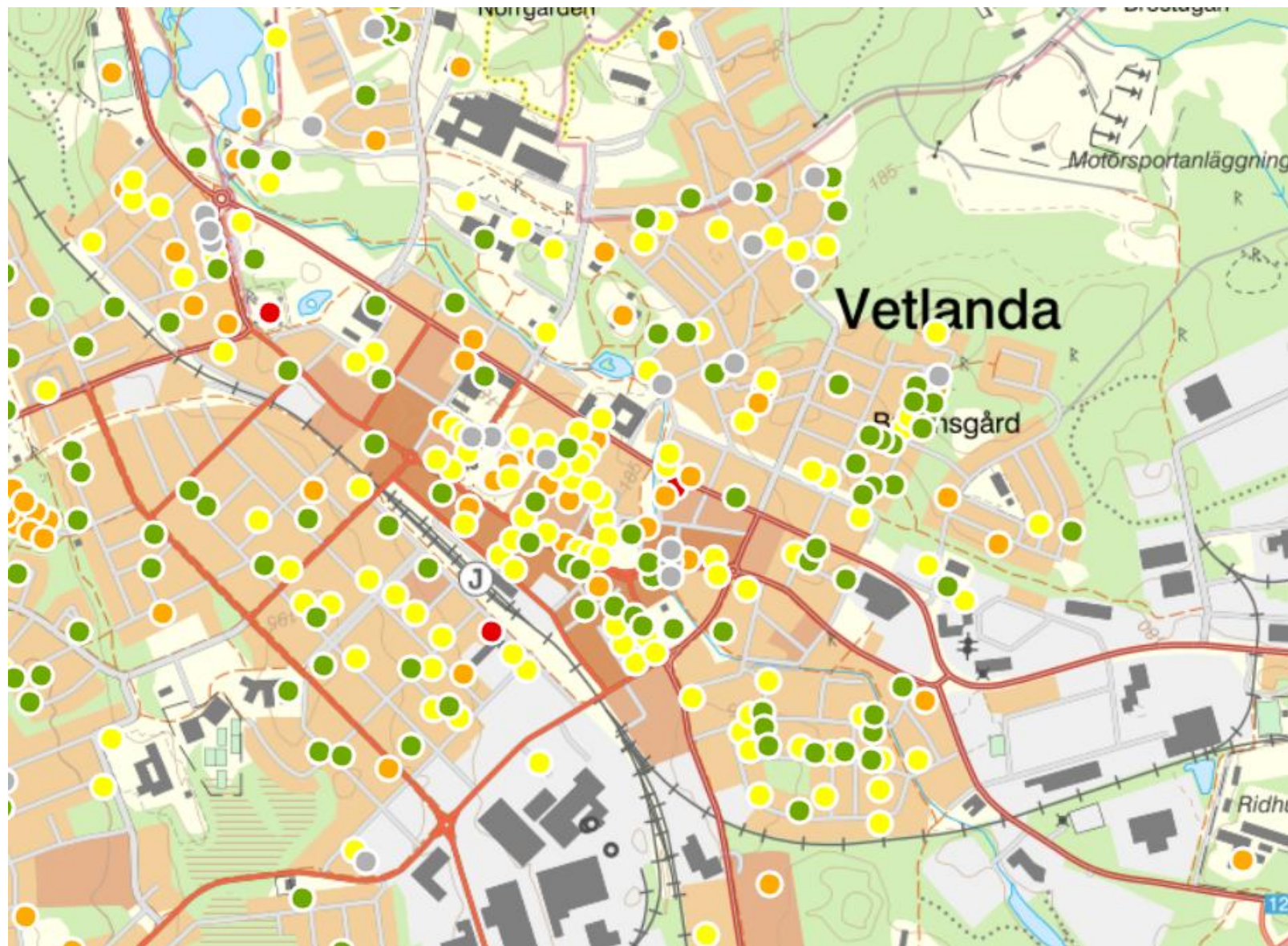

The screenshot shows a mobile app interface for 'Byggnadsinventering'. The header is green with a close button, the title 'Byggnadsinventering', and a menu icon. The main content is a form titled 'Tak, fönster & fasad'. The form has two sections: 'Värde tak' and 'Värde fönster'. Each section has a radio button for 'ja' and a text input field for 'Kvalitativ bedömning, ej beskrivning, av vad som är värdebärande'. Below the 'Värde fönster' section, there are three more radio buttons for 'Fönsterform' and 'Fönsterplacering', each with a 'ja' option. At the bottom, there is a green bar with '2 av 8' and a right arrow, and a grey bar with three icons: a vertical bar, a circle, and a left arrow.

Har metoden givit resultat?

- Över 8000 objekt har inventerats
- Knappa 400kr/byggnad
- Fungerar även med ändringarna i PBL

Länsstyrelsen
Jönköpings län

Tack

Länsstyrelsen
Jönköpings län

Särskilt värdefull byggnad/område

Otto Ryding
antikvarie, Boverket

Särskilt värdefull om...

- Tydliggör tidigare samhällsförhållanden

Särskilt värdefull om...

- Tydliggör tidigare samhällsförhållanden
- Belyser samhällsutvecklingen

Särskilt värdefull om...

- Tydliggör tidigare samhällsförhållanden
- Belyser samhällsutvecklingen
- Källa till kunskap om äldre material och teknik

Särskilt värdefull om...

- Tydliggör tidigare samhällsförhållanden
- Belyser samhällsutvecklingen
- Källa till kunskap om äldre material och teknik
- Värderas högt i ett lokalt sammanhang

Särskilt värdefull om...

- Tydliggör tidigare samhällsförhållanden
- Belyser samhällsutvecklingen
- Källa till kunskap om äldre material och teknik
- Värderas högt i ett lokalt sammanhang
- **Särskilt värdefull från konstnärlig synpunkt**

Särskilt värdefull om...

- Tydliggör tidigare samhällsförhållanden
- Belyser samhällsutvecklingen
- Källa till kunskap om äldre material och teknik
- Värderas högt i ett lokalt sammanhang
- Särskilt värdefull från konstnärlig synpunkt

Ska särskilt väl ska belysa ett visst förhållande
eller ha få motsvarigheter i sitt sammanhang

Byggnader före 1920-talets bebyggelseexpansion...

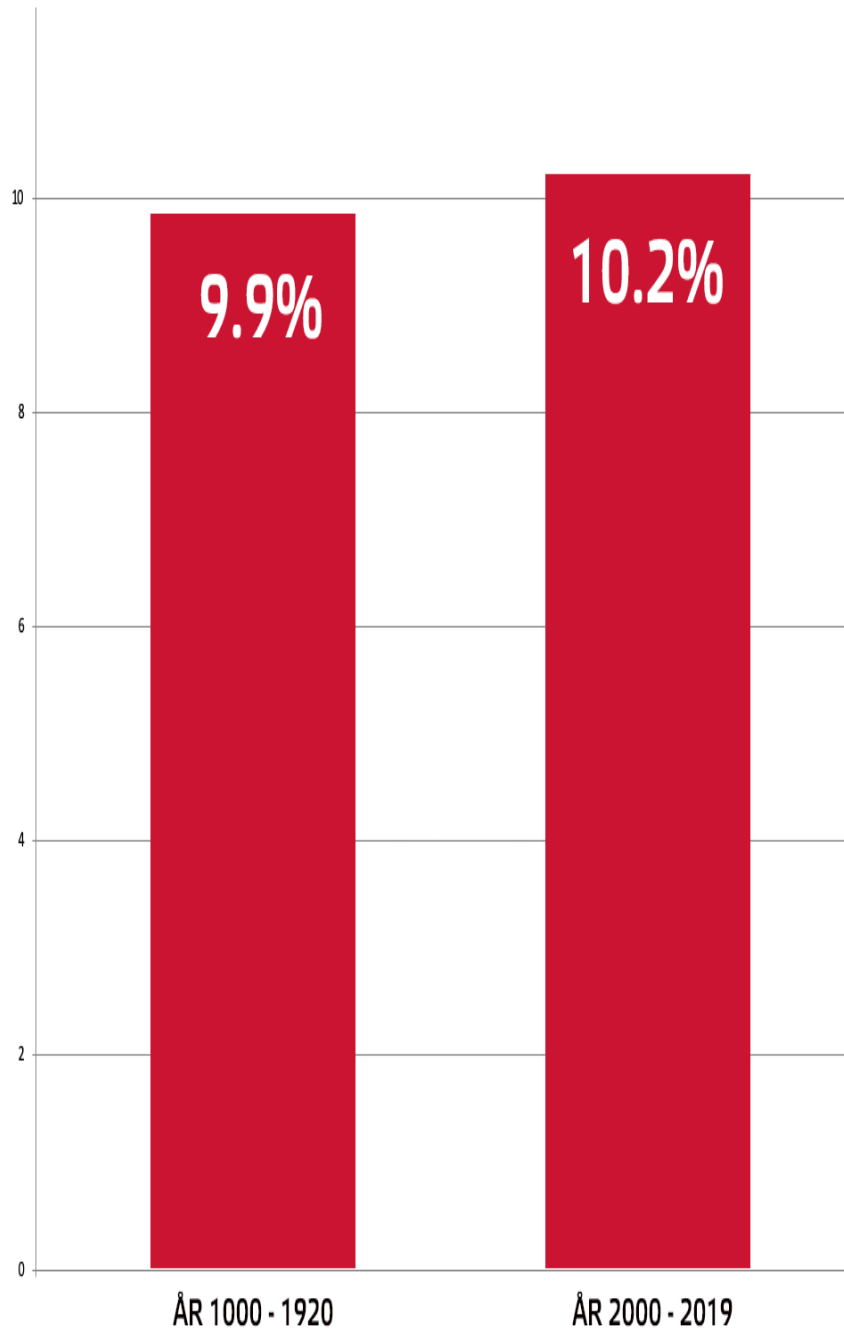
ska som **utgångspunkt** anses vara särskilt värdefulla

...

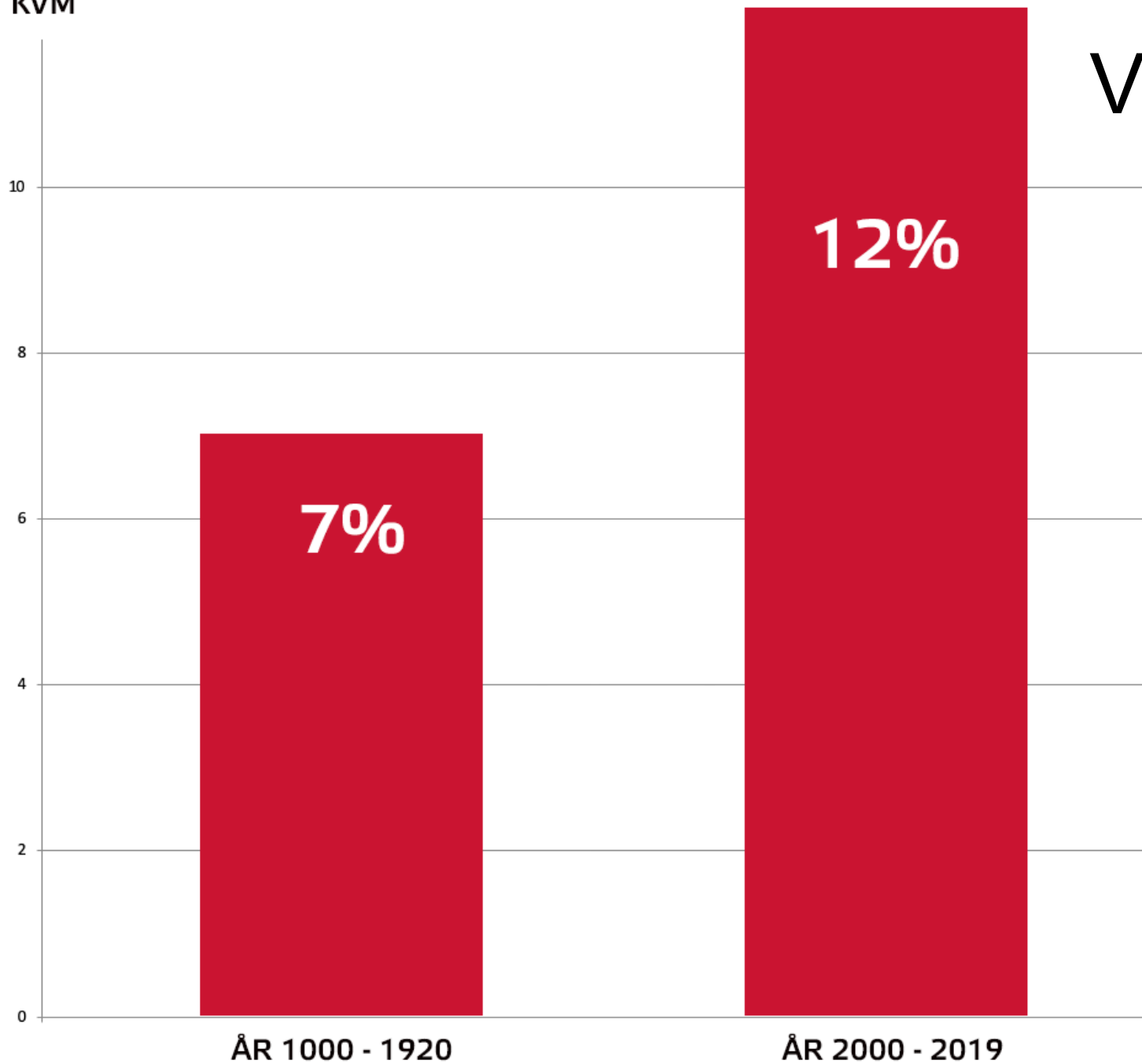
om de har sin huvudsakliga karaktär bevarad

ANTAL

Antal byggnader

KVM

Våningsyta

Särskilt värdefull?

Foto: Otto Ryding/Boverket

- Rönt en stor uppmärksamhet i sin samtid.
- Symbol för den samhällsomvandling som har skett i Malmö.
- Mycket hög ambition i den arkitektoniska gestaltningen.

Frågestund

Tack